

Engemet annak idején a Vörösmarty-Akadémia megválasztott tagjai sorába, de én a választást nem fogadtam el. Mikor Móricz Zsigmond Kápolnán járt a Károlyi-féle földosztás alkalmával, belátogatott hozzám és hosszasan kapacitált, fogadjam el a tagságot. Végre engedtem a rábeszélésnek és kijelentettem, hogy az ő kedvéért meg nem történtek tekintem a lemondásomat. Talán most az én nevemben lehetne Móriczot megkérni. Bár nem egy vagy két név dönti el a harcot.

— Van-e már klub-helyiségük? — kérdi aztán — mert fontos, hogy állandóan együtt legyenek. Mindig együtt, egymás közt, — az újságiknál, a klubjaikban, a kávéházban, úgy erősíthetik egymást, úgy termékenyíthetik és gazdagíthatják az egymás eszméit.

Azt is ajánlja, hogy folyóiratot adjon ki a Magyar Írók Szövetsége, magáé pedig ne verses-novellás folyóiratot, hanem aféle írói szaklapot, amely tisztán az írókkal, írók dolgaival és az irodalom eseményeivel foglalkozik, és *kérlelhetetlen kritikával csap le mindenre, ami nem magyar és nem becsületes.*

— Henteseknek, vendéglősöknek, mindenkinék lehet ilyen szaklapja, mért ne lehetne az íróknak is? Megvenné azt mindenki, kíváltké érdekes, harcos, bátor újság volna. *Ha megindítják, én magam is írok bele, mert napi újságba nem írhatok, szerződéseim tiltja még.*

Azután megint csak visszatért arra, hogy volt olyan magyar író, aki nem érezte meg, mit jelent a magyar írók tömörülése. Kiéreztük a szavából: ő tisztában van vele, hogy ez a most vagy soha kérdése. Ki is mondja nyíltan:

— *Ma már ugyszólván nincs is magyar irodalom, csak pesti, amely csak annyiban magyar, hogy valami zagyva, magyar féle nyelven írják, de a magyarság lélkéhez semmi köze.* Az, ami most indul a magyar irodalom érdekében, az élet és halál harca, ezzel tisztában kell lennie minden magyar írónak.

Nagy érdeklődéssel olvassa a most megjelenő újságokat. Mindent elolvas, de különös szeretettel az új keresztény sajtót figyeli. Legközelebb azonban az *Új Nemzedék* van a szívéhez. Ez az újság tetszik neki a legjobban. Egyik-másik cikkét őszinte lelki gyönyörűséggel olvasta.

— Ez a bátor, okos, művelt, szókimondó magyar hang régen kellett már az egész országba, de különösen Budapestre! — állapítja meg Gárdonyi.

Beszélgetünk az eddig megjelent számok egyes cikkeiről. Legjobban természetesen a kritikai cikkek kötik le a figyelmét.

Égészen természetes, hogy szó esik a zsidókérdésről is. Gárdonyi kijelentette, hogy *testetl-lelkestül a keresztény világnézet hiva.* Az az egészséges és igazságos fajszeretet az övé, amely valójában minden fajtáját szerető magyar szívében ott él, s amely egyetlen téren sem olyan jogosult, mint éppen az irodalomban. A zsidókérdést különben, amint a szavából ki vesszük, megoldhatatlannak tartja. Mert *szerinte a zsidó asszimilálhatatlan faj.* Az nem jelent sokat, hogy most opportunitásból tömegesebben kikeresztelkednek.

— Talán egy általános kikeresztelkedés indíthatná meg az asszimilálási folyamatot? — vetjük közbe.

— *Abból soha nem lesz semmi* — mondja mosolyogva Gárdonyi — ezt a lépést a zsidóság meg nem teszi semmi körülmények között, e nélkül pedig el sem lehet az asszimilálást képzelni.

Szó esik a kommunizmusról is. A zsidóság nagy szerepe a kommunizmusban igen természetes. A kommunizmus csak zsidó agy szüleménye lehet...

Késő estig tart a beszélgetésünk. Gyönyörű őszi hold ragyog le a völgy árnyán szunyokáló városra, mikor házigazdánk kikísér bennünket.

— Kezet szorítunk Gárdonyival. Az utolsó

Gárdonyi Géza üzenete a magyar íróknak.

Látogatás az egri költőnél.

Eger, október 7.

Nincs ma a magyar irodalomban senki, aki olyan mély, tisztult emberi érzésű költő és olyan megalkuvás nélkül magyar volna, mint Gárdonyi Géza, aki sem az itthoni dobverők lármájának, sem a külföldi sikerek aranyainak nem tett soha engedményt, s aki mégis több hasznára volt a magyar szellemnek a külföld előtt is, mint akárki más. Gárdonyi soha egy sort nem írt le olyat, ami nem érték és nem magyar érték, az ő tanúságtétele tehát mindenél becsesebb és megbízhatóbb ajánló levél egy nagy irodalmi és erkölcsi küzdelem igazsága mellett.

A napokban alkalom volt hosszasan elbeszélgetni Gárdonyival a legújabb irodalmi mozgalmakról, az újra éledt sajtó érdekes eseményeiről, írók és újságírók elhelyezkedéséről, s főleg arról az erős szervezkedésről, amely végre talán összekovácsolja a mindig széthuzó magyarságot a törhetetlen nacionalista érzés és az emelkedett keresztény etika jegyében. Gárdonyit, aki a legnagyobb érdeklődéssel kíséri ennek az új irodalmi korszak kialakulásának minden mozzanatát, aki megvesz és végig olvas most minden újságot és röpiratot, amely csak a mai nehéz vasut-viszonyok mellett eljut Egerbe, valósággal felvillanyozzák az események. Örül annak, hogy a magyar írók végre megmozdultak. Az első kérdése a Magyar Írók Szövetségének szól. A legapróbb részletek is érdeklik. Kik a tagjai az egyesületnek, hányan vannak?

— Már irtam Szabó Dezsőnek — mondja — *s megköszönöm díszelnökké történt megválasztásomat, amelyet a legnagyobb örömmel fogadtam.* Csodálkozom rajta, hogy akadtak neves magyar írók, akik nem mertek színt vallani és félre huzódtak, vagy egyenesen megtagadták a Magyar Írók Szövetségével való közösséget. Különösen bánt a Móricz Zsigmond féltreállása.